

ФІТОПЛАЗМОЗИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»

Шевчук В.К., доктор с.-г. наук, професор

Григор'єв В.М., кандидат с.-г. наук, доцент

e-mail: zhxr@pdatu.edu.ua

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Описано більше 200 видів рослин із 59 родин які уражуються мікоплазмами [1]. Мікоплазми – поліморфні організми. У них відсутня клітинна стінка, вони оточені трьохшаровою мембраною. Товщина мембрани складає 7-12 нм, а у збудника позеленіння цитрусових біля 20 нм. Мікоплазми здатні розмножуватись на штучних поживних середовищах. До складу їх клітин входить два типи нуклеїнових кислот ДНК і РНК. Мікоплазми стійкі до антибіотиків пеніцилінового ряду і чутливі до антибіотиків тетрациклінового ряду. Розмноження мікоплазм проходить бінарним поділом або брунькуванням.

Мікоплазми, які паразитують у рослинах переносяться тільки комахами. Мікоплазми термолабільні. За будовою клітин мікоплазми являються типовими представниками царства Procarvotae (Murray, 1968).

Вони характеризуються такими особливостями: одноклітинні мікроорганізми, у яких окремі клітини можуть мати округлу, овальну, ниткоподібну або спіралеподібну форму. Діаметр клітини складає 0,3-0,8 мкм, довжина сягає 10 мкм. Клітини утворюють ланцюжки, розетки або інші багатоклітинні утворення.

Методи діагностики фітоплазм – культуральний, електронної мікроскопії, індикаторний, макроскопічний.

Методика досліджень. Спостереження за розвитком рослинності проводили впродовж 2012-2020 рр. При діагностиці хворих рослин використовували метод рослин-індикаторів, метод електронної мікроскопії, макроскопічний метод.

Результати досліджень. В процесі спостережень нами виявлено більше 10 мікоплазмозів (табл.1).

Таблиця 1. Мікоплазмози рослин, виявлені в умовах НПП «Подільські Товтри»

№ п/п	Вид рослини	Симптоми
1	Гречка звичайна (<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench)	Позеленіння квіток, хлороз, затримка росту і розвитку рослин
2.	Кульбаба лікарська (<i>Taraxacum officiale</i>)	Позеленіння квіток, хлороз, затримка розвитку рослин
3.	Айстра садова (<i>Callistephus chinehsis</i>)	Затримка росту і розвитку рослин, хлороз, позеленіння квіток
4.	Розторопша плямиста (<i>jilybum marianum</i> L)	Хлороз, позеленіння суцвіть
5.	Осот польовий (<i>Sohchus arvensis</i>)	Хлороз, затримка росту і розвитку рослин
6.	Чорнобривці (<i>Taqetes erecta</i>)	Позеленіння квіток, хлороз
7.	Календула (<i>Calendulae officinalis</i> L)	Філодія, хлороз, затримка росту і розвитку рослин
8.	Петунія (<i>Petunia</i> Iuss)	Хлороз, затримка росту і розвитку рослин
9.	Берізка польова (<i>Canvolvulus arvensis</i> L)	Хлороз, затримка росту і розвитку рослин

Заходи попередження розвитку мікоплазмозів рослин повинні бути направлені на правильне проведення комплексу агротехнічних заходів, активну боротьбу з цикадками – векторами поширення мікоплазм, безпосередній вплив на збудників мікоплазмозів, селекцію стійких сортів.

Список використаної літератури

1. Билай В.И., Гвоздяк Р.И., Скрипаль И.Г., Краев В.Г., Еланская И.А., Зирка Г.И., Мурас В.А. Микроорганизмы – возбудители болезней растений. К.: Наукова думка, 1988. 352с.
2. Шевчук В.К., Демченко О.А., Юзвенко Л.В., Співак М.Я. Фітопатологія. К.: Україн. фітосоц. Центр. 2015. 159 с.